

KESKKONNAAMET

**Lääne-Eesti, Ida-Eesti ja Koiva vesikondade
veemajanduskavade meetmeprogrammi rakendamise
tegevuskava 2026-2027**

Seletuskiri

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Tegevuskava	4
1.1. Pinnavee kogumipõhised meetmed	5
1.2. Põhjavee kogumipõhised meetmed	8
1.3. Riigi vesikonnaülesed meetmed	9
1.4. Uued meetmed	9
1.5. Keskkonnaameti meetmed	10
2. Tegevuskava avalikustamine	11

Sissejuhatus

Euroopa Liit (edaspidi EL) võttis 23.10.2000 vastu veepoliitika raamdirektiivi (edaspidi VRD), mille suurimaks eesmärgiks on saavutada vähemalt hea keemiline ja ökoloogiline pinnavee seisund ning vähemalt hea keemiline ja koguseline põhjavee seisund. VRD seab EL liikmesriikidele kohustuse koostada vesikondade majandamiskavad ehk veemajanduskavad (edaspidi VMK-d).

Eestis on moodustatud kolm vesikonda – Ida-Eesti, Lääne-Eesti ja Koiva vesikond, millele kõigile on koostatud ka VMK-d. Nimetatud, kolmanda perioodi VMK-d on kinnitatud perioodiks 2022-2027. a.

VMK lahutamatuks osaks on meetmeprogramm, mis on koostatud kõigi kolme VMK peale ühiselt. Meetmeprogrammis esitatakse vee kasutamise ja kaitse meetmed (konkreetsed tegevused), mis on vajalikud rakendada, et saavutada pinna- ja põhjavee keskkonnaeesmärgid.

VMK ja meetmeprogramm koostatakse kuueks aastaks. Selleks, et meetmete rakendamist pidevalt jälgida, koostab Keskkonnaamet veeseaduse (edaspidi VeeS) § 52 lg 3 alusel meetmeprogrammi rakendamise tegevuskava (edaspidi TK) kaheaastasteks perioodideks.

TK koostamise eesmärk on täpsustada meetmeprogrammi tegevusi lühemaks ajaperioodiks ning keskenduda tegevustele konkreetsete pinnaveekogumite valgaladel või põhjaveekogumitel. TK koostamisel lähtutakse ekspertide koostatud vesikondade VMK-dest ja meetmeprogrammidest, samuti Kliimaministeeriumi veeosakonnaga läbi arutatud ja VMK komisjonis 07.12.2022 heaks kiidetud TK koostamise põhimõtetest¹.

¹ <https://keskkonnaamet.ee/keskkonnakasutus-kiirus/vesi/veemajanduskavad#tegevuskava-ja-uleva--5>

1. Tegevuskava

Käesolev TK koostati kehtiva VMK viimaseks perioodiks, aastateks 2026-2027. TK koosneb seletuskirjast ja lisatabelitest, kus kajastatakse antud ajaperioodiks kavandatavaid meetmeid.

Meetmeprogrammi meetmed jagunevad pinna- ja põhjavee kogumipõhisteks meetmeteks ning vesikonnaülesteks meetmeteks, mis jagunevad kolmeks: erasektori ja kohalike omavalitsuste põhimeetmed ja täiendavad meetmed ning riigi vesikonnaülesed meetmed (sisaldavad nii põhikui täiendavaid meetmeid).

Põhimeetmed on otseselt seadusest tulenevad kohustused, mida tuleb täita kõikidel veekogumitel. Täiendavate meetmete rakendamiseks otsene seadusest tulenev kohustus puudub, aga need toetavad kogumi hea seisundi saavutamist.

Kogumipõhised meetmed nii pinna- kui põhjavee puhul on kavandatud ühele kindlale veekogumile. Vesikonnaülesed meetmed on ühised nii pinna- kui põhjaveele.

Meetmed jaotuvad omakorda:

- administratiivseteks, sh järelevalve (keskkonnaloal, järelevalve toimingud, õigusraamistik);
- tehnilisteks (ehituslikud ja rakenduslikud tegevused);
- nõustamis- (nõustamine, koolitus, teavitus, juhendmaterjalid);
- uuringumeetmeteks (teadus- või rakendusuurimused).

Meetmeprogrammis on kavandatud meetmeid kokku 2416, neist on pinnavee kogumipõhiseid meetmeid 2081, põhjavee kogumipõhiseid meetmeid 83 ning riigi vesikonnaülesed meetmeid 155. Kõigist meetmeprogrammi meetmetest on kolmanda, 2026-2027 perioodi TK-sse kavandatud 1109 pinnavee kogumipõhist, 10 põhjavee kogumipõhist ja 95 riigi vesikonnaülest meetet. Seega kokku on kavandatud 2026-2027 perioodi TK-sse 1214 meetet 2416-st (50,2%).

2026-2027 perioodi TK-sse kavandati kõik meetmeprogrammi meetmed, mida ei ole kajastatud eelmiste perioodide TK-des. Lisaks lisati TK-sse uued meetmed, mis on kavandatud pärast meetmeprogrammi kinnitamist, kuna nende meetmete lisamise vajadus on hiljem selgunud (Lisa 4; vt täpsemalt seletuskirja ptk 1.4). Koos uute meetmetega on TK-sse planeeritud kokku 1220 meetet.

2026-2027 perioodi TK-sse kavandatud meetmetest 875 ehk 71,7% on põhimeetmed ning 345 ehk 28,3% täiendavad meetmed.

Tegevuskava lisadeks on meetmetabelid, mis jagunevad järgmiselt:

Lisa 1 – riigi vesikonnaülesed meetmed

Lisa 2 – põhjavee kogumipõhised meetmed

Lisa 3 – pinnavee kogumipõhised meetmed

Lisa 4 – uued meetmed

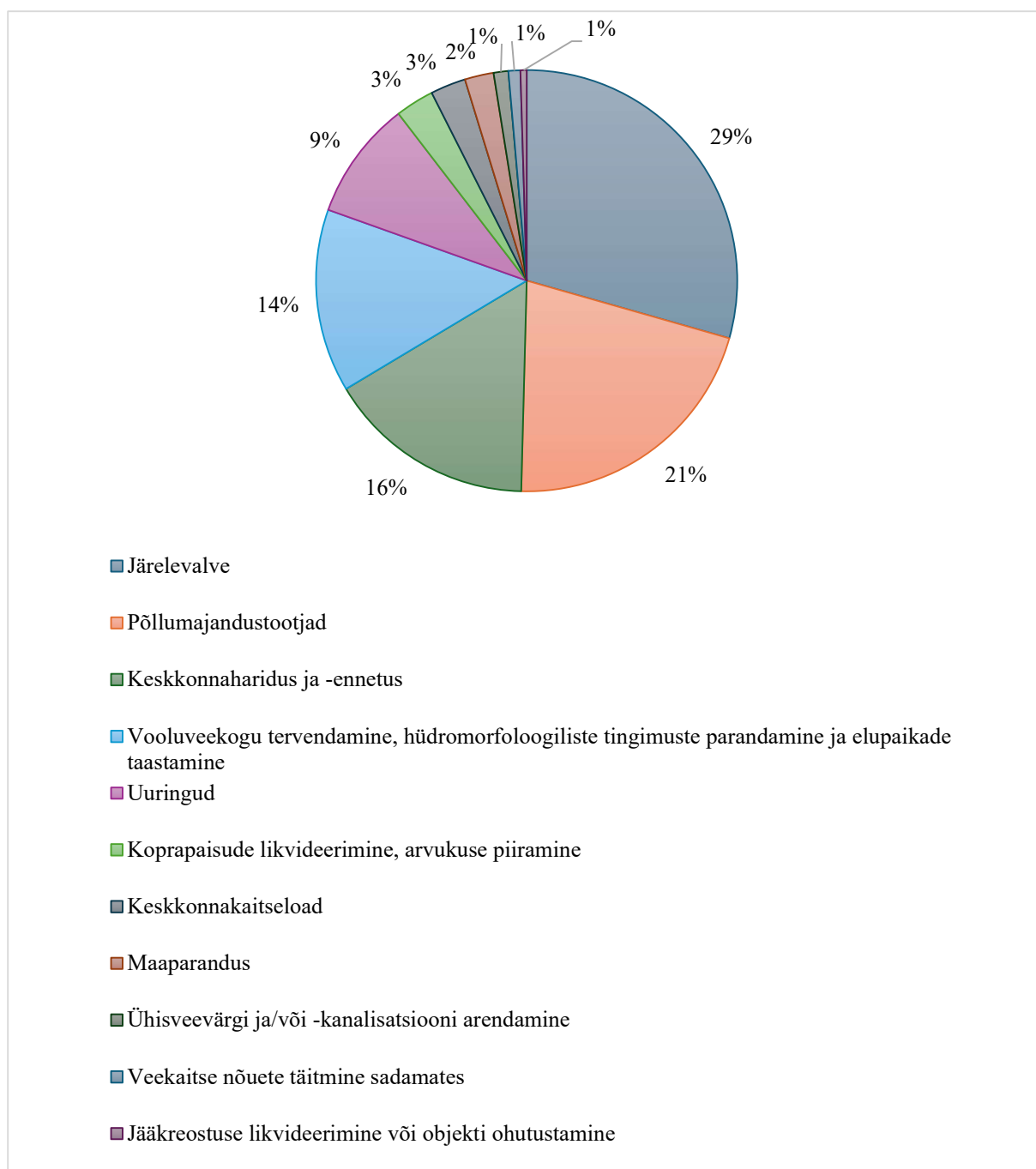
Lisa 5 – tagasiside avalikult väljapanekult

1.1. Pinnavee kogumipõhised meetmed

2026-2027 perioodi TK-sse on kavandatud 1109 pinnavee kogumipõhist meetet.

Pinnavee kogumipõhised meetmed jagunevad suuremate valdkondade kaupa järgmiselt:

- Järelevalve meetmed (meetme koodid HJR01_4_1, HLK08_3_2, HPM01_3_1, HPM11_2_2, HTKV01_4_2, KJ01, VHM04, VHP01_3_2, VKS01_2_2, VRS01_2_2; 316 tk);
- Põllumajandustootjatele suunatud meetmed (meetme koodid HLK01_4_3, HPM02_2_2, HPM02_2_3, HPM03_1_1_3, HTKV01_4_3, HTKV02_1_1; 226 tk);
- Keskkonnaharidusliku ja ennetava tegevuse korraldamine riikliku keskkonnapoliitika elluviimiseks (meetme kood TG01; 172 tk);
- Vooluveekogu tervendamine, hüdro-morfoloogiliste tingimuste parandamine ja elupaikade taastamine (meetme koodid VKS01_2_1, VKS01_2_2; 151 tk);
- Uuringumeetmed (meetme koodid HJR01_4_1, HSV02_3_3, PRV02_2_2, VHP01_3_3, VKS01_2_1, VMK02; 98 tk);
- Koprapaisude likvideerimine ja kopra arvukuse piiramine (meetme koodid VHK01_2_2, VHK02_2_1; 32 tk);
- Keskkonnakaitselubade menetlemine (meetme kood KKL02_2_2, 29 tk);
- Maaparanduse ja eesvooludega seonduvad meetmed (meetmekoodid HPK01_3_3, HMK01_3_1, HMK01_3_2; 24 tk);
- Ühisveevärgi ja/või -kanalisatsiooni arendamise meetmed (meetme koodid HKÜ07_1_1, ÜVK01_3_2, ÜVK01_3_3; 12 tk);
- Veekaitse nõuete täitmine sadamates (meetme kood VRS01_2_1; 10 tk);
- Jääkreostuse likvideerimine või objekti ohutustamine (meetme kood HJR01_4_2; 5 tk).

Joonis 1. Pinnavee kogumipõhiste meetmete jaotumine suuremate valdkondade kaupa 2026-2027 perioodi TK-s

Kõigi 316 järelevalve meetmete rakendajaks on Keskkonnaamet, taimekaitsevahendite kasutamise ja hoiustamise nõuete üle järelevalvet teostatakse ühiselt Põllumajandus- ja Toiduametiga (49 tk). 46 meedet on seotud paisude järelevalvega.

Põllumajandustootjatele kui rakendajatele suunatud põllumajanduslikke meetmeid on 2026-2027 perioodi TK-s enim – 226 tk. Põllumajandustootjad on rakendajate rühm, kelleni

Keskkonnaamet siiani ressursi puudumise tõttu jõudnud ei ole. Põllumajandustootjatega tegeleb Life IP CleanEST Viru alamvesikonnas ja hakkab tegelema ka Life IP WetEST Lääne-Eesti vesikonnas, kuid kahe aastaga 226 meetme rakendamine ei ole tõenäoline. Siinkohal on oluline märkida, et kõik 226 meetet ei ole ilmtingimata rakendamata, kuid Keskkonnaametil puudub teave nende meetmete rakendamise kohta. Teatud hulgal on võimalik teavet koguda PRIA toetuste jagamise süsteemi kaudu, mida TK ülevaate tegemiseks ka kasutatakse.

Keskkonnaharidusliku ja ennetava tegevuse (meetme kood TG01) meetmeid on palju. Nagu on tähelepanu juhitud ka 2024. aasta tegevuskava ülevaates, on nimetatud meetme rakendamine probleemne. On tõenäolisem, et kahe Life projekti piirkondades jõutakse vähemalt osaliselt meetme rakendamiseni, kuid projektipiirkondadest väljaspool on see ebatõenäoline. Projektipiirkondadesse jääb TG01 meetmetest 114 meetet, väljapoole 58 meetet.

Vooluveekogu tervendamise, hüdro-morfoloogiliste tingimuste parandamise ja elupaikade taastamise meetmed (151 tk) puudutavad peamiselt tehnilisi lahendusi kalade läbipääsu tagamiseks paisudel ja viiel juhul ka uuringu läbiviimist võimalike tehniliste lahenduste leidmiseks.

Koprapaisude likvideerimise ja kopra arvukuse piiramise meetme rakendajaks on maaomanik, kes on detailsemalt Keskkonnaametile teadmata. Konkreetsete maaomanike kaardistamine ja nende kontaktide hankimine saab suure tõenäosusega TK perioodil murekohaks sarnaselt põllumajandustootjatega.

Uuringumeetmetest 36 tk on „Kalade läbipääsu vajalikkuse selgitamine vesikonnaülese uuringuga“, mis puudutab paise, mille puhul pole selge, kas kalade läbipääs on vajalik tagada. 39 meetet on „Reoveepuhasti toimimise hinnangu koostamine“ ja üheksa meetet „Veeuuring reostuse (keskkonnakahju) ulatuse selgitamiseks, reostuse likvideerimise tasuvusuuring ja likvideerimistööde keskkonnamõju analüüs ning asjakohasusel meetmete väljatöötamine sh algolukorra fikseerimine“.

Keskkonnakaitselubade meetmetest enamik puudutab paisude keskkonnalubade tingimuste ülevaatamist ja kogumile jäävate paisude ülevaatust.

Üks maaparanduse meede nimetusega „Eesvooludel kavandatud keskkonnameetmete (settebasseinid, puhastuslodud) rakendamine metsamaal“ on määratud Kose kogumil (kogumi kood 1067300_1) rakendajale „maaomanik“ (tabel3meede1146). Ülejäänud maaparandusega

seotud meetmete rakendajaks on Maa- ja Ruumiamet. Meetmed puudutavad hoiutööde teostamist metsa- ja/või põllumaal.

Lisaks tasub eraldi välja tuua paisudega seonduvate meetmete suure osakaalu – neid on 2026-2027 perioodi TK-s 240 tk. Meetmete seas on nii tehnilisi, keskkonnalubade ja järelevalve meetmeid kui ka uuringumeetmeid. Tehnilisi meetmeid, mis nõuavad kalade läbipääsu tagamist, on 133 tk. Kuna paisudega seonduvad lahendused on tihti keerulised ja vajavad eri arvamustel olevate osapoolte kompromisse, siis ei ole 240 meetme rakendamine kahe aasta jooksul tõenäoline.

1.2. Põhjavee kogumipõhised meetmed

2026-2027 perioodi TK-sse on kavandatud 10 põhjavee kogumipõhist meetet, mis on kõik põhimeetmed. Neist on üks administratiivne, kaks tehnilist ja seitse uuringumeetet. Administratiivseks meetmeks on põhjaveevaru hindamise vajalikkuse kontrollimine põhjavee kogumiga seotud keskkonnalubade tingimuste üle vaatamine Kambrium-Vendi Gdovi põhjaveekogumis (meetme kood VEV01_3_1; tabel2meede001), tehnilised meetmed on kahe kaevu asendamine Ordoviitsiumi-Kambriumi põhjaveekogumil Lääne-Eestis (meetme kood VMK03_2_2; tabel2meede011) ja jääkreostusobjekti "Narva raudteesõlm ja vedurite ekspluatatsiooni jaoskond" JRA0000118 ohutustamine (meetme kood HJR01_4_2; tabel2meede029).

Uuringumeetmed jagunevad järgmiselt:

- põhjaveevarude, põhjavee kvaliteedi ja kasutamise võimaluste uurimine (meetme kood VEV01_3_3; 6 tk);
- veeuuring reostuse (keskkonnakahju) ulatuse selgitamiseks, reostuse likvideerimise tasuvusuuring ja likvideerimistööde keskkonnamõju analüüs ning asjakohasusel meetmete väljatöötamine sh algolukorra fikseerimine jääkreostusobjektide (meetme kood HJR01_4_1; 1 tk).

Meetmete rakendajateks on Keskkonnaagentuur, Keskkonnaamet, erinevad ettevõtted ja vee kasutajad.

1.3. Riigi vesikonnaülelised meetmed

2026-2027 perioodi TK-sse on kavandatud 95 riigi vesikonnaülelised meetmed, millest 70 on põhijärgsed ja 25 täiendavad meetmed. Neist on 66 administratiivsed (sh 13 järelevalve), 14 uuringu-, 10 nõustamise ja 5 tehnilised meetmed.

Riigi vesikonnaülelised meetmed 33 on pidevalt rakendatavad tegevused, mis on 2026-2027 perioodi TK-sse üle toodud varasema perioodi TK-dest (Lisa 1 tabelis märgitud rohelisega).

Riigiasutustest on enim meetmeid määratud Keskkonnaametile (32,6%) ja Kliimaministeeriumile (29,5%).

1.4. Uued meetmed

Lähtuvalt vesikondade veemajanduskavade meetmeprogrammi rakendamise tegevuskava ja ülevaate koostamise põhimõtetest, tuleb halvenenud seisundiga veekogumitele kavandada tegevuskavades täiendavad meetmed, kui seisundi halvenemise põhjus ei ole seotud seire- või hindamise metoodikaga või looduslike põhjustega. Keskkonnaamet esitas halvenenud seisundis veekogumite nimekirja koos meetmete ettepanekutega meetmeprogrammi tegevuskava ülevaates 2024².

2026-2027 perioodi TK-sse kavandati kuus uut meetmed, mis pärinevad 2024. a TK ülevaatest. Kaks meetmed 2024. a TK ülevaatest jäeti lisameetmete tabelist välja. Kalda kogumile ei lisatud eraldi TG01 meetmekoodiga meetmed, kuna vastav sama sisuga meetmed oli meetmeprogrammis olemas ja see kanti 2026-2027 perioodi TK pinnavee kogumipõhiste meetmete tabelisse (Lisa 3). Taebla kogumile nähti 2024. a TK ülevaates ette SPETS kalaseire teostamist kogumil, kuna eelnevalt läbiviidud seire ei olnud kogumile sobilik. Seiremeetmed ei kuulu meetmeprogrammi meetmete koosseisu ja vastavat infot tuleb arvestada edasiste seirete planeerimisel kogumil.

Kuuest uuest meetmest neli puudutavad täiendavate uuringute läbiviimist mittehea seisundi põhjuste selgitamiseks neljal kogumil: Salajõgi (1104400_1), Navesti_4 (1131600_4), Suurlaht (2088600_1), Hino järv (2155500_1), üks on Keskkonnaameti järelevalve meetmed Prandi_2 kogumil (1125700_2) ning üks on Tatra jõel (1045500_1) kalade läbipääsu vajalikkuse selgitamine vesikonnaülese uuringuga.

² <https://keskkonnaamet.ee/keskkonnakasutus-kiirus/vesi/veemajanduskavad#tegevuskava-ja-uleva>

Uutele meetmetele loodi uued refereerimise numbrid vastavalt KAURI ja EKUKiga kokkulepitud loogikale:

- aastaarv, millal meede planeeriti;
- kas tegemist on pinna- (PIN) või põhjavee kogumipõhise (POH) või vesikonnaülese meetmega (VY);
- tärn (*);
- meetme arv selle aasta kohta.

Näide: 2025POH*1.

1.5. Keskkonnaameti meetmed

Pinnavee kogumipõhistest meetmetest kuulub Keskkonnaametile rakendamiseks 524 meetet 1109-st ehk 47,2%. Neist on järelvalve meetmed 316, administratiivsed 204, tehnilised kolm ja uuringumeetmed üks. Administratiivsed meetmed on peamiselt keskkonnaharidusliku ja ennetava tegevuse elluviimine (meetme kood TG01) ja keskkonnalubade menetlemine (meetme kood KKL_02_2_2).

Põhjavee kogumipõhiseid meetmeid on Keskkonnaametil üks – põhjaveevaru hindamise vajalikkuse kontrollimine põhjavee kogumiga seotud keskkonnalubade tingimuste üle vaatamine Kambrium-Vendi Gdovi põhjaveekogumis.

Riigi vesikonnaülestest meetmetest on Keskkonnaameti rakendada viis meetet, neist kolm on järelvalve meetmed, üks administratiivne ja üks uuringumeede. Kõigi näol on tegemist pidevalt rakendatavate ja eelmistest perioodidest üle toodud meetmetega.

Uutest meetmetest on Keskkonnaameti rakendada üks järelvalve meede.

2. Tegevuskava avalikustamine

Tegevuskava avalik väljapanek ja eelnõu tutvustamine toimus ajavahemikus 15. august kuni 15. september. Selle aja jooksul oli TK eelnõu Keskkonnaameti kodulehe alamlehel huvilistele tutvumiseks ja ettepanekute esitamiseks üleval. Tegevuskava eelnõule anti kliendisõbralikum nimi – vete terviseplaan.

Keskkonnaamet saatis rakendajatele info TK eelnõu valmimise ja sellega tutvumise võimaluste kohta 15.08.2025. Küsimuste või ettepanekute korral oli võimalik esitada need kirjalikult kas Keskkonnaameti kodulehel olevasse veebivormi või e-kirja teel. Ettepanekud koos kommentaaridega avalikustati Keskkonnaameti kodulehel ja esitati veemajanduskomisjonile TK lisana.